

Rapport 1. tertial 2020: Gjelds- og plasseringsporteføljen

Saksnr	Utvalg	Møtedato
	Formannskap	
	Kommunestyret	

Rådmannens anbefalte innstilling:

Rapport for 1. tertial 2020 vedrørende gjelds- og plasseringsporteføljen tas til orientering.

Sammendrag:

Årets låneopptak til investeringer vil bli gjennomført i slutten av mai. I februar ble det tatt opp lån i Husbanken på 60 mill. kroner for videre utlån. Låneopptak er iht. budsjett. Gjennomsnittrenten i gjeldsporteføljen er redusert fra 2,02 pst. ved rapportering ved utgangen 2019 til 1,98 pst. ved utgangen av 1. tertial 2020.

I mars besluttet Norges Bank å redusere styringsrenten med 1,25 prosentpoeng til 0,25 pst. med begrunnelse om unntakstilstand med negativ innvirkning på økonomisk aktivitet. Den 7. mai ble styringsrenten satt ned til 0 pst. Norges Bank varslet her om at rentene vil bli liggende veldig lavt i lang tid framover. Rådmannen følger utviklingen.

Saksopplysninger:

Rapporten er utarbeidet på grunnlag av Kongsberg kommunestyre sitt vedtak i sak 42/17 den 14. juni 2017 «Reglement for finans- og gjeldsforvaltning for Kongsberg kommune - revidering». I henhold til reglementet skal det rapporteres hvert tertial på gjelds- og plasseringsporteføljen.

Vurdering:

Gjeld (passiva)

Opptak av nye lån og refinansieringer:

- I februar tok kommunen opp 60 mill. kroner i lån fra Husbanken for videre utlån iht. budsjettvedtak i sak 115/19.
- I mars ble 1 årig FRN sertifikatlån i Kommunalbanken på 340,0 mill. kroner med rentesats 1,910 pst. refinansiert til 3 mnd. sertifikatlån hos SEB Merchant banking med rentesats 1,820 pst. Lånet skal refinansieres i juni.
- Fastrentelån hos Kommunalbanken pålydende 126,7 mill. kroner ble innløst i sin helhet ved forfall i april. Nedbetalingen er del av årets budsjetterte låneavdrag i

tillegg til nedbetaling av gjeld iht. vedtak i k-sak 23/20 «Forvaltning av midler etter salg av aksjer i KKPE AS» på 90,9 mill. kroner.

Nye avtaler om finansiell leasing

Det har ikke blitt tegnet avtaler om finansiell leasing.

Låneporteføljens sammensetning, løpetid, rentebinding og rentebetingelser

Tabell 1 nedenfor viser endringer i kommunens langsiktige gjeldsportefølje på et overordnet nivå.

Tabell 1 Endringer i Kongsberg kommunes langsiktige gjeldsportefølje, 1000 kroner

	Saldo 01.01.2020	Endring 1. kvartal 2020	Saldo 30.04.19
Langsiktig gjeld i alt	4 936 048	-75 240	4 860 808
Pensjonsforpliktelser ¹⁾	2 521 776	0	2 521 776
Innskudd kommunale omsorgsboliger ²⁾	49 515	1 450	50 965
Husbanken	208 145	60 000	268 145
Lån til investeringer	2 156 612	-136 690	2 019 922

1) Endres kun ved årsskiftet.

2) Det er foretatt oppgjør/tilbakeføring av innskudd for 3 leiligheter og tegnet 7 nye kontrakter i 1. tertial 2020

Samlet gjeld er redusert med 75,2 mill. kroner i 1. tertial. Iht. budsjettet har kommunen tatt opp 60 mill. kroner i lån i Husbanken for videre utlån. Gjeld tilknyttet innskudd i kommunale omsorgsboliger er økt med 1,5 mill. kroner. Lån til investeringer er redusert med 136,7 mill. kroner. Dette skyldes nedbetaling av lån pålydende 126,7 mill. kroner i mars som omtalt over og avdragsbetaling på andre lån.

Pensjonsforpliktelser viser ingen endring. Denne endres kun ved årsskiftet. Pensjonsforpliktelsene vises som langsiktig gjeld i balansen og er et uttrykk for hva kommunen har av økonomiske forpliktelser overfor tidligere og nåværende ansatte. Økte pensjonsforpliktelser skyldes ikke låneopptak.

Tabell 2 viser låneporteføljens sammensetning på lån med fast og flytende rente, løpetid, rentebinding og rentebetingelser. I tabellen er pensjonsforpliktelser og innskudd i kommunale omsorgsboliger holdt utenom.

Tabell 2 Fordeling mellom fast og flytende rente¹

	Beløp 1000 kr	Andel	Gjenst. Løpetid	Rente- binding	Gj.snitts- rente
Fastrentelån	851 922	37 %	3,4 år	3,4 år	2,04 %
Lån m/flytende rente	1 436 145	63 %	4,5 år	0,1 år	1,94 %
Totalt	2 288 067	100 %	4,0 år	1,3 år	1,98 %

1) Løpetid, rentebinding og rentesats er vektete gjennomsnitt.

Dersom fastrentelån defineres som alle lån med fast rente inntil innfrielse er andel fastrentelån den samme.

Lån med fast rente er i tabellen beregnet ut fra lån med gjenværende rentebinding ett år og framover i tid iht. finans- og gjeldsreglementets kapittel 6.5 pkt. c. Gjeldsbrevlån, sertifikat- og obligasjonslån som forfaller innen ett år skal rapporteres som lån med flytende rente. På denne måten tydeliggjøres den finansielle risikoen kommunen står overfor dersom renten skulle endre seg i løpet av de neste 12 månedene.

Lån med fast rente utgjorde 37 pst. av låneporteføljen ved utgangen av 1. tertial. Låneporteføljens andel på fastrente er i tråd med finansreglementets bestemmelse om at minimum 20 prosent av låneporteføljen skal være bundet til fast rente (se tabell 8 lenger

bak). Gjenværende gjennomsnittlige rentebinding på fastrentelånene er 3,4 år. Disse lånene har ulik rentebinding slik at man senere unngår å måtte binde renta på store deler av låneporteføljen på tidspunkter med høye fastrenter.

For porteføljen sett under ett, er gjennomsnittlig gjenværende rentebinding på 1,3 år. Gjenværende rentebinding er i tråd med finansreglementets bestemmelse om at gjennomsnittlig gjenværende rentebinding for totalporteføljen til enhver tid skal være mellom ett og fem år.

Tabell 3 viser kommunens låneportefølje og forfallsintervall.

Tabell 3: Låneportefølje - forfallsintervall (hovedstol)

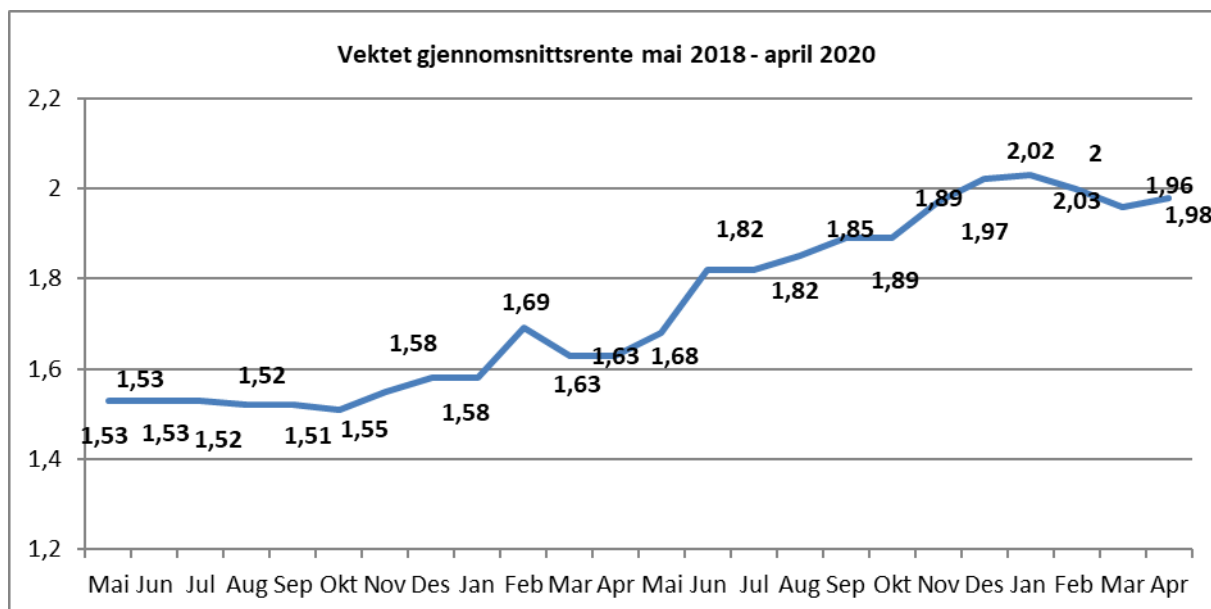
Forfallsintervall	Saldo	Prosentvis andel av porteføljen
Under 1 år	923 000 000	40,34 %
1 til 2 år	264 791 251	11,57 %
2 til 3 år	461 282 000	20,16 %
3 til 5 år	220 849 101	9,65 %
> 5 år	418 145 147	18,28 %
SUM	2 288 067 499	100,00 %

Av kommunens låneportefølje forfaller 40,3 pst. av lånene innen ett år fra rapporteringsdato 30.4.20. Dette er obligasjons- og sertifikatlån som er tatt opp med korte løpetider. Slik markedet har vært de siste årene har kommunen oppnådd en lavere rentekostnad enn ved ordinære banklån.

Det knytter seg en viss risiko ved å ha stor andel av lånene til forfall det nærmeste året. Usikkerheten ligger i om kommunen får refinansiert, til hvilken rente og om kommunens årsbudsjett tar høyde for eventuelle økte finanskostnader. Verdipapirmarkedet har vist seg å være et velfungerende marked som også fungerer gjennom tøffe perioder ved finansielle kriser. Coronapandemien har ført til betydelig økt etterspørsel etter lån til kommunesektoren. Investorer, gjennom bankene, søker å låne ut til trygge betalere. Dette har gjort at etterspørselen etter lån til kommunene har økt betraktelig og presset rentene ned daglig i april. Ved rapporteringstidspunkt 30.4 låner kommunene 12 måneders sertifikat til 0,68 pst. Kommunalbankens p.t. rente ligger på 1,4 pst. noe som tilsvarer 3 mnd. NIBOR+0,90 prosentpoeng og forventes å settes ned ytterligere. Prisen på lån i verdipapirmarkedet vil kunne variere, men har vist seg å være så gunstig i forhold til ordinære banklån at denne risikoen betraktes som akseptabel. Rådmannen tar allikevel hensyn til denne risikoen og søker å spre rente- og låneforfall i porteføljen.

Kommunens rentebetingelser sammenliknet med markedsbetingelser

Hele porteføljen sett under ett hadde en gjennomsnittrente på 1,98 pst. ved utgangen av 1. tertial mot 2,02 pst. ved utgangen 2019 – se figur nedenfor. Det vises for øvrig til kommentarer under «markeds kommentar».

Tabell 4 nedenfor viser kommunens gjennomsnittrente og markedsrenter ved utgangen av 1. tertial:

Tabell 4 Totalporteføljens rentesats sammenliknet med ulike markedsrenter

Vektet gjennomsnittrente Kongsberg kommune	Styringsrente Norges bank	Markedsrenter					
		P.T. KBN	3 mnd	6 mnd	12 mnd	3 år	5 år
1,98 %	0,25 %	1,40 %	0,65 %	0,70 %	0,63 %	0,95 %	1,14 %

P.T. KBN viser standard flytende rente i Kommunalbanken, mens kolonnene "3 mnd.", "6 mnd." Og «12 mnd.» viser hhv. tre, seks og 12 måneders sertifikatrenter. Dette er rentesatser som er var oppnåelige for kommunen ved utgangen av 1. tertial 2020. Kolonnene "3 år" og "5 år" viser nivået det ved utgangen av 2. tertial var mulig å binde renta til i hhv. tre og fem år (obligasjonsmarkedet).

I budsjettet ble det tatt høyde for en gjennomsnittrente på flytende lån på 2 pst. i 2020. Dette er noe høyere enn gjennomsnittrenten på lån med flytende rente ved utgangen av 1. tertial på 1,94 pst. Kommunens vektet gjennomsnittrente er høyere enn p.t. rente i Kommunalbanken og samtlige markedsrenter i tabellen over. Det forventes av p.t.-renten vil reduseres ytterligere. Kommunens vektet gjennomsnittrente vil reduseres betraktelig når kommunen refinansierer lån på samlet 623 mill. kroner i mai og juni og årets låneopptak til investeringer i mai.

Markedskommentar: (Kilde BCM AS, Norges Bank, Eikon. 30. april 2020)

April måned har vært atter en måned med store inngripende tiltak i store deler av verden. Det forventes svakere økonomiske nøkkeltall og inntjening for bedrifter her landet og internasjonalt. Selv om samfunnet så smått åpnes opp igjen, og til tross for stimulanse gjennom pakker til private og næringsliv, vil en så massiv nedstenging av samfunn over store deler av verden få store økonomiske konsekvenser. Denne forventningen speiles i rentemarkedet og man har gjennom april måned sett nye bunnoteringer av renter. Hele rentekurven har skiftet nedover, det vil si fallende renter i både korte og lange renter. 3 år swap var ved inngangen til året 1,89 pst. og har falt til historisk bunnivå på 0,47 pst. ved utgangen av april. Lave lange renter taler for dystre økonomiske utsikter. I mars besluttet Norges Bank å redusere styringsrenten med 1,25 prosentpoeng til 0,25 pst. med begrunnelse om unntakstilstand med negative innvirkninger på økonomisk aktivitet. Den 7. mai ble styringsrenten satt ned til 0 pst.

Oljeprisen har falt nesten 60 pst. hittil i år. Dette skyldes en stor tilbudsside med store oljelagre, samt en markant svikt i etterspørselen som følge av lite aktivitet grunnet

koronakrisen. Dette påvirker som kjent den norske kronen som historisk sett er svak mot de store valutaene.

For kommunene ses en betydelig økt etterspørsel etter lån til sektoren. Erfaringsmessig søker investorer, gjennom bankene, å låne ut til trygge betalere. Dette har gjort at etterspørselen etter lån til sektoren har økt betraktelig og presset rentene ned daglig i april. Samtidig som at markedsrentene har falt gjennom måneden, har også marginpåslaget falt. 3 mnd. NIBOR var ved inngangen til april 1,05 pst. Ved utgangen av måneden lå 3 mnd. NIBOR på 0,50 pst., ned 0,55 prosentpoeng. Marginpåslaget mot 3 mnd. NIBOR var ved forrige rapportering på ca. 0,27 pst. for 3 mnd. løpetid. Denne har kommet inn til 0,04 pst. Det vil si at sektoren nå har betydelig lavere renter enn det man kunne låne til for bare noen uker siden, og at tilgangen til kapital har vært særdeles god.

Plasseringer (aktiva)

Kongsberg kommune har ikke midler klassifisert som langsiktige finansielle aktiva. Alt er foreløpig klassifisert som ledig likviditet og andre midler for driftsformål. For disse er det to plasseringsalternativer; bankinnskudd og pengemarkedsfond. Alle kommunens tilgjengelige midler er plassert i bank til rente lik 3 mnd. NIBOR tillagt 0,34 prosentpoeng. Gjennomsnittlig bankinnskudd var ved utgangen av 1. tertial på 525,1 mill. kroner. Dette beløpet varierer betydelig gjennom året.

Risikovurderinger

Det er noe risiko knyttet til kommunens gjeldsportefølje. Tabell 5 viser hvordan endringer i utlånsrenta påvirker kommunens renteutgifter.

Tabell 5 Effekt av renteendringer i Kongsberg kommunes gjeldsportefølje^{1,2)}

	Beløp	Rente- sats	Beregnete renteutgifter 1000 kr		
			m/dagens rente	Rente ned 1 p-poeng	Rente opp 1 p-poeng
Totalportefølje	2 288 067	1,98 %	45 231	30 870	59 593
Lån med fast rente	851 922	2,04 %	17 362	17 362	17 362
Lån med flytende rente	1 436 145	1,94 %	27 869	13 508	42 231
<i>Differanse ift. dagens rente</i>				-14 361	14 361

1) Beløp i millioner kroner

2) Pensjonsforpliktelser og innskudd i kommunale omsorgsboliger er holdt utenom.

Ved ett prosentpoeng endring i kommunens vektete gjennomsnittrente vil kommunens renteutgifter endre seg med 14,4 mill. kroner opp eller ned – mot 15,1 mill. kroner utgangen av 2019. Den noe reduserte risikoen ved utgangen av 1. tertial kommer av at kommunens vektete gjennomsnittrente er redusert samt lavere samlet lånegjeld grunnet nedbetaling av lån i mars som omtalt tidligere. I og med at rentene går nedover og at kommunen skal refinansiere en stor del av porteføljen i mai og juni forventes lavere renteutgifter enn budsjettert på årsbasis.

Tabell 6 viser hvordan renteinntektene av bankinnskudd vil endre seg ved endringer i innskuddsrenten.

Tabell 6 Renterisiko for ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål

	Beløp ¹⁾	Rente- sats	Beregnet renteinntekt, mill. kr.		
			m/dagens rente	Rente ned 1 p-poeng	Rente opp 1 p-poeng
Gjennomsnittlig bankinnskudd	525,124	0,840	4,411	-0,840	9,662
<i>Diff ift. dagens rente</i>				5,251	-5,251

1) Gjennomsnittlig bankbeholdning basert på daglige observasjoner for 2019

Ved ett prosentpoeng endring i innskuddsrenten vil kommunens renteinntekter variere med 5,3 mill. kroner.

Tabell 7 viser nettoeffekten av renteendringer når gjeld og bankinnskudd ses under ett. Økende rente er positivt for renteinntektene, men den samlede effekten er negativ for kommunen siden gjelden er så mye større enn plasseringene.

Tabell 7 Renterisiko - nettoeffekt, mill. kr.

	Rente ned 1 p-poeng	Rente opp 1 p-poeng
Nettoeffekt av renteendring	-9 110	9 110
Gjeld, differanse +/-1 p.p	-14 361	14 361
Bankinnskudd, differanse +/-1 p.p	5 251	-5 251

En samlet effekt av en renteendring på ett prosentpoeng på 9,1 mill. kroner er isolert sett ingen stor risiko og utgjør ca. 0,5 pst. av kommunens brutto driftsinntekter. Kommunens driftsbudsjett har begrenset med muligheter til å håndtere slike uforutsette utgifter, og en renteøkning på ett prosentpoeng inneholder dermed et risikoelement som man må være oppmerksom på. Nedadgående vektet gjennomsnittsrente for kommunen ift. budsjettet rente gjør at risikoen for renteøkning ses på som lite sannsynlig.

Oppfyllelse av finansreglementets krav

Tabell 8 nedenfor oppsummerer de mest relevante kravene til kommunens finansforvaltning. Alle kravene er oppfylt.

Tabell 8 Oppfyllelse av krav i finansregelementet

	Status	Tiltak
Lån kan tas opp i offentlige og private finansinstitusjoner, samt i livselskaper. Lån kan løpe med fast eller flytende rente. Det er også adgang til å legge ut lån i sertifikat- og obligasjonsmarkedet. Lån kan tas opp som åpne serier (rammelån) og uten avdrag (bulletlån). Obligasjonslån utstedt av kommunen kan børsnoteres. For å oppmuntre til økt konkurranse vil det også, dersom det er aktuelt, innhentes minst 3 konkurrerende tilbud i verdipapirmarkedet fra aktuelle långivere. Prinsippet kan fravikes ved låneopptak i statsbank (f.eks startlån i Husbanken). Kommentar: Det avholdes anbudsrunder ved opptak av nye lån og refinansieringer. Unntak er låneopptak i statsbank, som Husbanken.	√ OK	-
Refinansieringsrisiko skal reduseres ved å spre tidspunkt for renteregulering/forfall Kommentar: Se tabell for samlet låneportefølje	√ OK	-
Gjennomsnittlig vektet gjenværende rentebinding på samlet rentebærende gjeld skal til en hver tid være mellom 1 og 5 år. Dette vil skape større grad av forutsigbarhet, og mulighet til å tilpasse seg en endret rentesituasjon. Kommentar: Rentebindingen er 1,3 år	√ OK	-
Gjeldsporteføljen skal ha en fastrenteandel på minimum 20 % (lån med gjenstående rente-binding lenger enn et år). Basert på vurderinger av rentemarkedet søkes det å holde fastrenteandelen så lav som mulig. Kommentar: Lån med fastrente utgjør 37 %	√ OK	-
Låneporteføljen fordeles på lån med ulikt forfallstidspunkt, slik at refinansieringsrisikoen begrenses. Et enkelt lån kan ikke utgjøre mer enn 20% av den samlede låneporteføljen.	√ OK	-
Rapportering i henhold til gjeldende reglement og forskrift Kommentar: Neste rapportering er 2. tertial 2020	√ OK	-
Fordeling av låneopptak på flere långivere Kommentar: Det er avholdt ordinære budrunder ved nytt låneopptak og refinansieringer av lån, med flere tilbydere i runden, både fra det ordinære lånemarkedet og verdipapirmarkedet.	√ OK	-
Nye låneopptak tatt opp i tråd med reglene i Kommuneloven § 50	√ OK	-

Porteføljeoversikt

Tabell 9 viser samlet låneportefølje med relevante detaljer knyttet til det enkelte lån.

Tabell 9 Samlet låneportefølje

ISIN/lånenummer og långiver	Delportefølje	Saldo	Rentesats	Neste rente-regulering	Forfall	Andel av porteføljen
Kongsberg kommune - Husbanken						
11520566	Kongsberg - HB - Startlån	1 016 055	2,044 %	01.05.2020	01.11.2037	0,0 %
11524375	Kongsberg - HB - Startlån	3 856 298	2,049 %	01.05.2020	01.04.2038	0,2 %
11528975.10	Kongsberg - HB - Startlån	6 232 000	2,049 %	01.05.2020	01.04.2039	0,3 %
11528975.40	Kongsberg - HB - Startlån	3 820 468	2,049 %	01.05.2020	01.10.2039	0,2 %
11528975.50	Kongsberg - HB - Startlån	5 314 341	2,049 %	01.05.2020	01.10.2039	0,2 %
11532002.40	Kongsberg - HB - Startlån	1 527 212	2,049 %	01.05.2020	01.10.2040	0,1 %
11500843.1	Kongsberg - HB - Startlån	4 565 978	2,049 %	01.05.2020	01.05.2031	0,2 %
11503544.1	Kongsberg - HB - Startlån	5 200 000	2,049 %	01.05.2020	01.12.2032	0,2 %
11505909.1	Kongsberg - HB - Startlån	5 400 000	2,049 %	01.05.2020	01.06.2033	0,2 %
11512921.10.1	Kongsberg - HB - Startlån	6 086 234	2,049 %	01.05.2020	01.07.2035	0,3 %
11512921.40.1	Kongsberg - HB - Startlån	3 200 000	2,049 %	01.05.2020	01.01.2036	0,1 %
11508868.1	Kongsberg - HB - Startlån	5 800 000	2,049 %	01.05.2020	01.08.2034	0,3 %
11534694.10	Kongsberg - HB - Startlån	16 800 000	2,049 %	01.05.2020	01.04.2041	0,7 %
11534694.40	Kongsberg - HB - Startlån	4 305 934	2,049 %	01.05.2020	01.10.2041	0,2 %
11537490	Kongsberg - HB - Startlån	17 574 211	2,049 %	01.05.2020	01.05.2042	0,8 %
11537490.50	Kongsberg - HB - Startlån	4 603 058	2,049 %	01.05.2020	01.11.2041	0,2 %
11539739	Kongsberg - HB - Startlån	27 600 000	2,049 %	01.05.2020	01.04.2043	1,2 %
11539739.40	Kongsberg - HB - Startlån	27 643 358	2,049 %	01.05.2020	01.10.2043	1,2 %
11541508	Kongsberg - HB - Startlån	57 600 000	2,049 %	01.05.2020	01.03.2044	2,5 %
11543253	Kongsberg - HB - Startlån	60 000 000	2,049 %	01.05.2020	01.04.2045	2,6 %
268 145 147						11,7 %
Kongsberg kommune - kommunalbanken						
20170278	Kongsberg - KBN - Flyt (FRN)	283 000 000	2,100 %	25.05.2020	25.05.2020	12,4 %
20170540	Kongsberg - KBN - Fast	187 882 000	1,899 %	24.10.2022	24.10.2022	8,2 %
20180069	Kongsberg - KBN - FRN 3 ÅR	300 000 000	1,810 %	09.06.2020	09.03.2021	13,1 %
20190078	Kongsberg - KBN - Fast	220 849 101	2,171 %	19.02.2024	19.02.2024	9,7 %
991 731 101						43,3 %
Kongsberg kommune - KLP Kommunekreditt						
8317 50 28849	Kongsberg - KLPK - Fast	19 791 251	3,890 %	21.09.2021	21.03.2022	0,9 %
19 791 251						0,9 %
Kongsberg kommune DnB Markets						
NO0010856933	Kongsberg - DNB - obligasjon 3 år	273 400 000	1,870 %	13.06.2022	13.06.2022	11,9 %
273 400 000						11,9 %
SEB Merchant Banking						
NO0010773880	Kongsberg - SEB - Obligasjon	150 000 000	2,078 %	15.09.2026	15.09.2026	6,6 %
20190153	Kongsberg - SEB - sertifikakt - flyt	340 000 000	1,820 %	18.06.2020	18.06.2020	14,9 %
490 000 000						21,4 %
Danske Bank Markets						
NO0010823107	Kongsberg - Danske Bank - FRN 3 år	245 000 000	1,965 %	25.05.2020	25.05.2021	10,7 %
245 000 000						10,7 %
Total						100 %

Konklusjon:

Kommunens gjeld vil øke i 2020. Grunnet Coronapandemien og stor usikkerhet i økonomien er styringsrenten på et historisk bunnivå på 0 pst., og markedsrentene er fallende i rentemarkedet. Norges Bank varslet 7. mai at rentene blir liggende veldig lavt i lang tid fremover. Rådmannen vurderer at kommunen har god kontroll på gjeldssituasjonen på dagens rentenivåer og vurderer at risikoen for høyere rentekostnader er liten. Grunnet synkende vektet gjennomsnittrente vil kommunen spare rentekostnader ift. budsjettet. Et estimat på dette vil komme i rapport for 2. tertial da kommunen skal refinansiere 623 mill. kroner av sin låneportefølje i mai og juni. Rapporten foreslås tatt til orientering.

Vedlegg:

Kongsberg kommunes finansreglement, vedtatt 14.06.2017